

Butlletí de la Secció Excursionista
de l'Ateneu Santjustenc

SEAS

Núm. 300
Maig
juny
2012

300

4 maig – Conferència «Les mines d'aigua: una activitat preindustrial i un patrimoni a preservar» per Juli Ochoa i Francesc Riera.

6 maig – Excursió a les fonts del Bastareny (Berguedà) amb sortida a les 7 h.

13 maig – XXXVIII Marxa de Regularitat «Fulgenci Baños». El lloc elegit és a la comarca del Bages.

20 maig – Matinal a Sant Marçal i les Illes (Vallès Oriental) amb sortida a les 7 h.

26 al 28 maig – Excursió del Grup Veterà a la Maladeta Oriental (Ribagorça, Aragó).

1 juny – Conferència «Aigua: un dret, no una mercaderia!» per Lluc Canals Casals.

3 juny – Excursió a la serra d'Ensija (Berguedà) amb sortida a les 6 h.

9 juny – Matinal al sot de Penjacans (Selva) amb sortida a les 7 h. Sortida de cloenda de tot el dia.

15 al 17 juny – Excursió del Grup Veterà a Viadós (Sobrarbe, Aragó).

17 juny – Excursió de cloenda als gorgs d'Estiula (Ripollès) amb sortida a les 7 h.

30 juny – Sopar de Lluna Plena. Lloc pendent de decidir.

7 i 8 juliol – Sortida de Veterans a Panticosa (Vall de Tena, Aragó).

14 i 15 juliol – Excursió al Montardo (Vall d'Aran).

27 al 29 juliol – Excursió del Grup Veterà al Mont Perdut (Sobrarbe, Aragó).

Informació: si no s'especifica el contrari, les conferències tenen lloc els divendres a les 8 del vespre al local de la SEAS, i les excursions tenen la seva sortida des del Parador. Informació sobre les matinals al telèfon 93 371 51 98 (nits). Les excursions d'alta muntanya tenen horaris de sortida variables.

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de
Sant Just Desvern

CISTELLERIA BALLART, Bonavista, 82, tel. 933 71 13 64

FLORETO, Creu 66, tel. 933 72 31 03

LLIBRERIA RESSENYA, Creu 54, tel. 933 71 08 43

IMMACULADA AMAT, JUST AMIGÓ, MARCEL·LÍ CAMATS, FRANCESC HOMEDES

Més de 300

La Taula de Redacció

- Ha arribat el moment de fer un centre excursionista a Sant Just, hi ha prou gent interessada.

- Quantes persones creus que s'apuntaran, això no és el CEB?

- Pel cap baix podrien ser cinquanta o seixanta.

- Vols dir Pere?

- I tant, a més a més editarem un butlletí.

- Apa! Que t'has begut l'entènim? Qui se'n cuidarà?

- Ja me n'encarregaré jo mateix.

- Jo crec el mateix que el Pere, amb aquesta quantitat de socis es poden començar a fer moltes coses. Quin nom li posarem al centre excursionista?

- CES, Centre Excursionista Santjustenc?

- No, no...ha de ser diferent del que ja hi ha...penseu que serem una secció de l'Ateneu...

- Doncs ens podríem dir CEAS, què us sembla?

- Potser és millor SEAS, de Secció en comptes de Centre. Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc. Què me'n dieu?

- M'agrada.

- Fa patxoca, no?

- Ja tenim nom. Ara ens cal trobar un local, eh, senyor president de l'Ateneu?

Aquesta fotografia de Josep Amat va guanyar el premi d'honor del Primer Concurs Fotogràfic de la SEAS. Publicada en el butlletí núm. 5 de juny-juliol de 1935.

- Això està fet! - respongué Pere Pruna.

Tot podria haver començat d'aquesta manera o de qualsevol altra, en aquell llunyà estiu del 1934. El cas és que la SEAS va néixer un 29 de setembre d'aquell mateix any i amb ella, el butlletí.

Aquesta primera etapa del butlletí, va estar impulsada per Pere Pruna, autèntica *alma màter*, i abraça onze números amb una impressió de força qualitat.

El primer Butlletí va sortir a la llum l'octubre del 1934 amb una salutació encapçalada per «Amic: ». Tota una declaració d'intencions. Realment no podia començar de cap altra manera que no fos així, perquè creiem que aquesta va ser i ha estat la paraula clau que ens ha definit al llarg de tots aquests anys, una colla d'amics. M'imagino les cares de satisfacció en obrir les portes del local «aquí estarem molt bé»...«s'haurà de pintar»...«necessitarem una taula i quatre cadires», l'entusiasme en cada gest, «jo tinc un armari que podem posar en aquella paret». «Perfecte, ens servirà per desar-hi les fitxes dels socis, paper, revistes, llibres...», «...i en l'habitació del fons el material de muntanya, tendes...». Tot era nou i tot estava per fer. No sabem si hi havia taula de redacció, segurament no, però hi havia empenta, l'empenta d'unes persones que molts de vosaltres haureu conegut i que ens han deixat, segurament sense pensar-hi, un llegat de valor incalculable, la memòria escrita d'aquella primera etapa de la SEAS. Van ser dos anys intensos, molt intensos, amb escrits de tota mena, excursions, campaments, geografia, història, comentaris, nocions de fotografia, vivències, poemes i cançons.

Cal remarcar que l'u de maig del 35, es va celebrar la primera excursió social de la SEAS, portant a Montserrat 230 persones de Sant Just; això té mèrit, molt mèrit si pensem

que en aquella època, desplaçar-se no era una tasca fàcil. I per donar-ne fe us transcrib l'últim paràgraf de l'article quan ja tothom havia marxat de l'Ateneu en tornar de la sortida: «11 nit.- Tothom ha marxat. No queden ni excursionistes, ni autòmibus ni res. Al voltant d'una taula vuit xicots beuen silenciosament. També celebren l'èxit. És el primer moment que estan tranquils després de l'anguniosa jornada».

D'aquesta sortida van sortir les fotos del primer concurs de fotografia, que va guanyar Josep Amat amb una fotografia de la sortida d'un túnel del cremallera de Montserrat, tal com resa el Butlletí núm. 5 de juny-juliol del mateix any. Un any més tard sortia el butlletí núm. 11 corresponent a juny-juliol del 36, en el qual trobem la descripció d'una travessa; l'escrit, d'altra banda entrañable i amb unes fotografies del pas del Ter per Sant Romà de Sau abans que es construís la presa de Sau, es titula «D'una travessa a les Guílleries». Hi anaven Jaume Mir, Pere Orriols, Blai Reig i Pere Pruna. La crònica la va escriure Pere Pruna i acabava amb un: «(acabarà el pròxim número)». Un número que no va arribar mai ja que el 18 de juliol es declarà el *Alzamiento Nacional*, i el 19, estant una colla de joves de la SEAS acampats a la platja de Castelldefels, es van assabentar que a Barcelona havien sonat els primers trets de la guerra civil, recolliren les tendes i tornaren a Sant Just a corre-cuita. Llavors les notícies no

corrien com ara. Els esdeveniments van provocar moltes desfetes i entre elles, la desaparició de la SEAS.

- Jordi, ara que sembla que la nova SEAS ha agafat embranzida, m'hauries d'ajudar a fer un butlletí en català, com el d'abans de la guerra.

- I què vols que faci? - li contesta amb cara de sorprès darrere les ulleres.

- Veuràs, pensava fer-ne un de prova amb una salutació, un resum de les excursions realitzades l'any passat i el que va d'aquest. També podem incloure-hi la relació de les sortides programades per al mes vinent i la descripció d'alguna excursió que haguem fet. Què et sembla?

- No sé què dir-te Fulgenci.

- Mira, solament cal que m'ajudis a picar-ho a màquina a l'Ajuntament, després farem les còpies ciclostilades amb la màquina de la secció d'hoquei de l'Ateneu, les graparem i les repartirem entre el socis.

- I si ens enxampen a l'Ajuntament?

- No pateixis, ens en sortirem.

- I la portada?

- Farem un dibuix amb l'escut de la SEAS. Si té acceptació compto amb tu per tirar-ho endavant, d'acord.

- D'acord.

Tot podria haver començat d'aquesta manera o de qualsevol altra, però el que importa és que

El Ter a Sant Romà de Sau. Foto apareguda en el butlletí núm. 11 de juny-juliol de 1936, el darrer de la primera època.

trenta anys més tard, un altre grup d'amics, encapçalats per Fulgenci Baños i Jordi Gironès (amb 16 anys), intentava rescatar de les cendres un somni. I així fou, tal com recorda Fulgenci Baños a la revista especial editada el 1984, en commemoració del 50è aniversari de la SEAS: «Era un record nostàlgic, com tantes coses en aquell temps, però un record viu en els **supervivents** d'una època que s'havia cobert de cendres i calia esventar-les, perquè el caliu somort es transformés en xera que abrandés un foc nou. I així fou, i encara crema malgrat que algú de la junta de l'Ateneu es pensava que seria una flamarada».

El butlletí de prova va veure la llum i el pòrtic, la salutació començava per «Amic: ». Sí, la mateixa salutació que la de l'any 34, lletra per

lletra, paraula per paraula, perquè malgrat haver passat trenta anys seguien vigents els mateixos ideals que la van impulsar. Aquell primer exemplar era casolà, fet amb el que es tenia a mà, però va ser suficient perquè una nova teia prengués i arribés fins als nostres dies en una cursa de relleus ininterrompuda.

El primer número d'aquesta segona etapa va aparèixer el juliol de 1966, curiosament de la mà del mateix patrocinador que havia col·laborat en l'edició dels de la primera època, l'estació de servei Bright Service. Després se n'hi afegirien d'altres R. Muntaner, Blas i Amigó, i Aguas Fonter, que amb la seva aportació econòmica el butlletí va fer un salt qualitatiu important, si bé malauradament va durar poc, fins al número trenta del gener del 69. El següent número, el trenta-u, es veu com el butlletí torna a les trinxeres, aguantant com pot les penúries econòmiques.

En aquest inici els butlletins es publiquen sense fotografies, text pelat, ni un esquema, ni un dibuix, res, i ja en aquell temps feien crides encoratjant la gent perquè escrivís articles. Pel que es veu, sempre hem tingut el mateix problema, nodrir de contingut el butlletí amb les aportacions dels companys, socis i simpatitzants puntuals que ens han ofert, generosament, articles monogràfics o científics relacionats amb l'excursionisme. Ah, i no ens oblidem de la

censura de l'època representada pel Sr. Català (curiositats de la vida) que donava el vist-i-plau al contingut dels butlletins no sempre de bon grat i amb amenaces que mai no es van arribar a executar.

En aquesta primera fase, el butlletí sortia mensualment, no va ser fins al 1972 que va passar a ser bimestral, cosa que s'ha mantingut fins al dia d'avui. Cal tenir en compte, doncs, l'esforç i la dedicació que requereix treure un butlletí cada mes, comptant únicament i exclusivament amb les aportacions desinteressades de la taula de redacció i dels seus socis. Cal remarcar que aquesta aportació personal i altruista ha estat la tònica que ha guiat totes les taules de redacció; si no hagués estat així, avui no estariem celebrant l'edició del número 300.

Tornant a aquesta primera fase, cal destacar que el butlletí de la SEAS també ho era de l'Ateneu, i va ser la plataforma d'expressió juvenil d'aquella època, era l'única revista del poble on podien expressar les seves inquietuds. També va ser una època de forta transformació social i de tensions. Tensions que no foren alienes al butlletí, que les ha vist de tots colors.

– Ho deixem, s'ha acabat, no podem continuar d'aquesta manera!

Així, veient que el butlletí no pot seguir sent aquest mitjà de comunicació dual, de la SEAS i de l'Ateneu, el març de 1975 dimiteix

la taula de redacció en bloc, tal com manifesten en el núm. 84 «...Nosaltres – la Taula –, creiem que la SEAS té tot el dret i la necessitat que les deu pàgines i mitja de què disposa el butlletí siguin dedicades a la muntanya i la secció. Per un altre costat, la nostra visió del què ha d'ésser portant-veu de tots els membres de l'Ateneu, també necessita deu pàgines i mitja, o més. Però no han de ser les mateixes».

S'havia arribat al cisma i per tant l'escissió era inevitable. D'aquí va néixer la revista *Ateneu*, de curta volada, però embrió d'una altra; i el butlletí va quedar altra cop ferit de mort, arraulit a les trinxeres esperant un miracle. Es constitueix una taula de redacció d'emergència amb Jordi Farràs, en aquell moment president de la SEAS, i Jaume Campreciós. Però no és fins al desembre, amb l'entrada de Daniel Cardona –que no ha deixat la taula de redacció fins als nostres dies–, Francesc Riera –amb les seves excel·lents il·lustracions– i altres persones que amb la seva tenacitat donaren continuïtat al butlletí fent possible l'edició del núm. 85, amb un format més senzill i estrictament enfocat a l'excursionisme i al país. Aquesta nova etapa fou, curt i ras, d'heroica resistència, i va durar molts anys, massa. Però estava en joc la supervivència del butlletí i esmerçaren hores de treball i energies perquè no desaparegués. De totes maneres la recuperació era lenta, perquè els socis aportaven

Els dibuixos de Francesc Riera va permetre millorar l'aspecte dels butlletins.

pocs articles de les sortides que feien i s'anava estirant del que bonament es podia. Podríem dir que al cap d'uns anys el butlletí havia sortit de la UVI, però seguia ingressat en estat greu, sort n'hi hagué de la cura que en tingueren les successives taules de redacció i les persones que a l'ombra col·laboraven desinteressadament. A tots i totes moltes gràcies.

I al maig del 1978 arriba el núm. 100! No s'ho podien creure, però era veritat i l'esforç esmerçat durant aquells 12 anys havia valgut la pena. Aquest butlletí no difereix gaire dels anteriors exceptuant que recull dos articles de la primera època i dos de

la segona. És humil, però aixeca el cap amb orgull, un orgull que, en el següent número, ens ho recorda Pere Pruna, des de Santiago de Xile, on era exiliat.

Però al 1979 el butlletí rep una altra sotragada. Part de la taula de redacció passa a *La Vall de Verç*, la nova revista de l'Ateneu, la qual s'ha mantingut fins als nostres dies. Les taules de redacció pateixen canvis constants i el butlletí segueix resistint gràcies a la molta dedicació d'un grapat de nostàlgics, dels quals Daniel Cardona n'és el pal de paller.

Tothom veu que s'ha de fer alguna cosa, però ningú sap què ni com, solament s'intueix. I és en aquest punt que Josep Nuet proposa unes millores a la primera plana, normalitza el text i recomana anar incloent progressivament més fotografies. Som al 1981 i el procés de consolidació és llarg, ja que els mitjans econòmics disponibles són més aviat magres. El 1983 Josep Nuet entra a formar part activa de la taula de redacció tenint cura del disseny.

I la SEAS celebra el seu 50è aniversari amb un número especial coordinat per Jordi Gironès, que tot i col·laborar amb articles, havia deixat la taula de redacció l'any 1970 i no hi havia retornat. És l'any 1984 i en aquest número, en format revista, es fa un repàs de la història de la SEAS, en la qual no falta la veu nostàlgica del seu fundador, Pere Pruna, que encara des de Santiago de Xile ens

explica la fundació de l'Ateneu i de la SEAS: «*Breument explicat així nasqué l'Ateneu. El roure arrelà fermament, i aviat omplí de remors un pati on ens empaitàvem entre rialles i patins. Mentrestant a l'ombra del seu fullam i més ençà de les escoles, el malaguanyat Josep Piquet creava un orfeó, uns entusiastes muntaren una magnífica secció d'escacs, i una mica més enllà sis visionaris fundaren la SEAS.*».

El format del butlletí segueix millorant, les fotografies tenen cada cop un pes específic més important i al núm. 160 del gener de 1989 hi ha un canvi important, molt important. El butlletí passa a ser imprès en impremta. Aquest fet millora la qualitat gràfica i obre la possibilitat de nous dissenys, i el que és més important, no caldrà mecanografiar-lo cada dos mesos, tal com comenta Daniel Cardona a l'editorial, que no podia començar d'una altra manera que amb «*Amics, us presento, en nom de la junta del nostre centre, el nou butlletí fet amb impremta. Sens dubte una bona notícia per a tots (sobretot per al qui el mecanografiava cada dos mesos!)*».

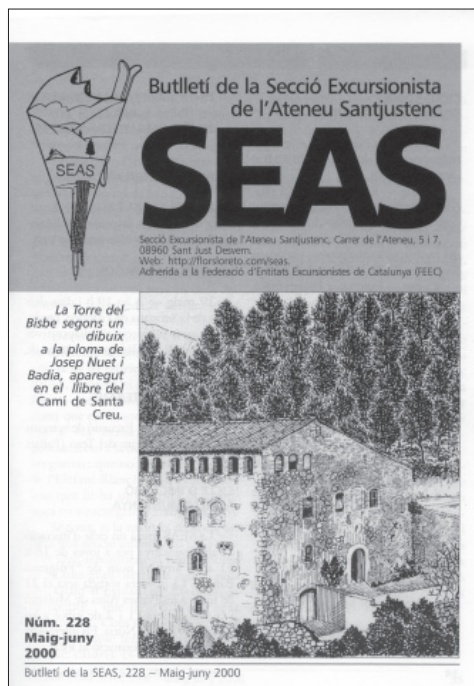
I xino-xano arribem al setembre del 95 amb el núm. 200 a la butxaca. És un número més, sense pena ni glòria, amb un article monogràfic sobre la transhumància. És la mostra que, malgrat les millores gràfiques, el butlletí segueix sobrevivint amb temes monogràfics des de les trinxeres.

L'any següent s'incorpora a la taula de redacció Jordi Gironès, per

ajudar en les tasques de coordinació el seu amic Daniel Cardona. El butlletí, mica a mica, va agafant aire, el format cada cop és més atractiu i malgrat la reticència general a escriure, cada cop arriben més articles dels membres de la SEAS, sobretot gràcies a la insistència dels qui, des de les taules de redacció, animen a fer-ho.

Sense demanar-ho arribem al canvi de mil·leni. Semblava que el món s'hagués d'acabar, els computadors havien de perdre el senderi i l'ombra del judici final planava en el subconscient de tothom. Però no va passar res, o potser sí, perquè l'any es va despertar amb l'editorial «*Feliç butlletí nou!*». Sí, estrenàvem un nou format, l'actual, gràcies a la dedicació continuada de Josep Nuet. Era el núm. 226 i no podíem començar millor els alhors del nou mil·leni.

Les taules de redacció es van anar estabilitzant, ja no era una crida desesperada, era fruit de la tria dels seus components entre la massa social. Així doncs, durant aquesta última dècada i escaig, la taula de redacció s'ha anat renovant amb incorporacions com la del nostre malaurat Isidor Cònsul (2003-2009), Ferran de la Fuente i Agustí Revilla entre altres. També hi ha hagut persones que han cregut que el seu pas per la taula de redacció havia estat suficient, com la de Josep Nuet, que va lliurar la

A partir del 2000, el butlletí va fer un canvi destacat millorant la seva imatge, que s'ha mantingut fins a l'actualitat.

torxa de l'autoedició a Jordi Gironès, Eulàlia Nuet, que tenia cura de la correcció dels textos, cosa que actualment fa el Servei Local de Català de l'Ajuntament, i d'altres membres de la Secció.

Arriben més escrits, però amb comptagotes. Hi ha col·laboradors que ens els fan arribar amb certa regularitat, però segueix costant que els socis trenquin la barrera de la por a un simple full de paper, quan són capaços d'enfrontar-se als cims més alts o a les valls més pregoneres. És ben curiós, no? Vo-

L'actual taula de redacció està formada pels companys (d'esquerra a dreta): Daniel Cardona, Ferran de la Fuente, Agustí Revilla, Jordi Gironès, Maria Garcia i Leonci Canals.

lem que ens feu arribar les vostres emocions, cròniques, reflexions, comentaris o vivències sempre relacionades amb la natura o dins de l'àmbit excursionista. Perquè aquesta és la vostra veu escrita, la memòria de la SEAS. Penseu, que sense el butlletí hauria estat impossible escriure el llibre *SEAS 75 anys de muntanya i cultura*, impossible.

Hi ha un munt d'amics a l'ombra que solament han sortit a l'última plana i en lletra petita com Elisabeth Bart que des del 1996 té cura de la tramesa. Ferrenys patrocinadors com Just Amigó (des del 1969), Modolells i Malarets, Pere Orriols (1969-1991), Fulgenci Baños (1969-1992), Ajuntament de Sant Just (des del 1981), Marcel·lí Camats, Jordi Cardona i Flors Loreto (des del 1987), Llibreria Ressenya i Cistelleria Ballart (des del 1989), Immaculada Amat i Francesc Homedes (des del 1992)... sense

oblidar-nos de les Caixes, establiments i altres particulars que també col·laboraren en diferents èpoques.

Totes aquestes vicissituds ens han portat fins al butlletí 300 que avui teniu entre les vostres mans, amb el magnífic disseny de la portada a càrrec de la nostra amiga Teresa Faneca. Us l'oferim com un tresor des de la humilitat dels qui ens han precedit i l'orgull de poder participar en aquest projecte.

Des d'aquesta taula, agraïm profundament a totes les persones, socis, col·laboradors i patrocinadors la seva generositat, coratge, perseverança, il·lusió, orgull, esforç, dedicació... La llista seria llarga, llarguíssima, com la dels amics que han fet possible aquest somni, com ho ha estat el recorregut del butlletí.

A tots ells els donem les gràcies, moltes gràcies.

LA PRESIDÈNCIA DE LA SEAS: UN REpte PERSONAL

Romi Porredon

Mai no he estat presidenta de cap organisme ni de cap entitat. Res més lluny — crec — del meu tarannà. Però un dia m'arriba un suggeriment i un prec de Jordi Gironès: em diu que ell està decidit a deixar la presidència de la SEAS, que fa molts anys que n'és el president i creu que és bo i necessari un canvi. Ha pensat que jo podria desenvolupar bé el càrrec, a més —apunta— hi ha un *plus*, el fet de ser dona. I em fa cinc cèntims de les tasques que comporta. Queda clar que ell vol continuar treballant per l'entitat i que li plauria de fer les feines de secretariat. Vaja, que podríem seguir formant un tàndem, però amb els papers canviats.

Temps de reflexió i de dubtes. Una veu interior que em parla i m'empeny a acceptar el càrrec com un repte. I sí, finalment ve l'acolliment del meu nou rol dins l'entitat.

Un primer dilluns, dia de la reunió mensual ordinària, ho plantejgem a la Junta. Tothom ho veu bé i a més tots els membres manifesten la voluntat de continuar treballant i fent pinya. Convenim que fóra bo d'incorporar noves veus, mirades noves. I s'hi acaben sumant la

Maria Garcia i en Pep Gil. I decidim tirar endavant la candidatura tot precisant les tasques per a cadascú i destacant dos objectius: continuar amb la bona feina feta fins ara, amb el compromís de millorar, si cal, les variades activitats de la SEAS, que ja compten amb un segell clar de garantia i, sobretot, seguir essent una entitat de referència dins de Sant Just pel seu funcionament quasi perfecte.

La SEAS: una magnífica entitat cívica

Sóc d'orígens segarrencs, tanmateix l'atzar i la voluntat m'han fet santjustenca. Fou a finals dels anys 70 que, amb l'Isidor, ens arribà l'oportunitat de venir a viure a Sant Just i ens hi vam instal·lar al gener del 1981. Des d'aleshores, tot un seguit d'elements han anat actuant per fer de Sant Just el nostre poble d'adopció. Primer a l'escola dels fills, l'Escola Núria, on vam iniciar la relació amb una colla de pares, amb qui férem amistats fermes que ens

van ajudar a sentir-nos del poble i ens van conduir a participar en d'altres entitats com la SEAS. Més tard, el curs 1992-93, a mi em va arribar la plaça definitiva a l'institut, des d'on fins avui mateix miro d'exercir el meu ofici d'ensenyar i educar el jovent santjustenc tan bé com puc. Són 20 anys, gairebé la meitat de la vida professional.

Però a dreta llei, el fet d'incorporar-nos a la SEAS va ser el pas decisiu i fonamental per a l'afermament santjustenc, perquè gràcies a la pràctica de l'excursionisme vam ampliar el cercle d'aquelles amistats autèntiques que traspassen la frontera i es converteixen en una gran família. Tanmateix la SEAS va més enllà de l'excursionisme estricte. Les seves activitats sobrepassen les sigles de l'anagrama Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc, perquè —tal com deia el pregó de la Festa Major de l'any 2003— la Secció *«ofereix una barreja curiosa de pràctica esportiva, convivència, catalanitat, lleure i cultura; l'objectiu excursionista i de coneixement del país li fa organitzar cinc o sis prototipus d'excursions (amb autocar, d'alta muntanya, matinals, gastronòmiques, literàries...), promou anualment un cicle de conferències a l'entorn d'un tema, del qual en surt l'edició d'un llibre, publica un butlletí bimestral, convoca un concurs fotogràfic i trobo, sobretot, que posa un gruix impagable d'il·lusió i imaginació no només al servei de la pròpia entitat sinó,*

sobretot, de la convivència ciutadana. És realment un luxe per als santjustencs tenir la SEAS». I aquí jo hi afegiria que, a més, és una entitat amb un caliu especial i d'una sensibilitat extrema per la proximitat i l'estima que manifesta tothora cap als socis, però en especial en aquells moments més durs i dolorosos que la incertesa i el misteri de la vida ens proporcionen. La SEAS, doncs, és una magnífica entitat cívica i humana, l'element primordial d'integració que ens ha fet sentir orgullosos de ser de Sant Just.

En tot cas, per mi és un motiu de fonda satisfacció posar-me a comptar i adonar-me que ja fa 13 anys que hi col·laboro. Ara faig un pas endavant i sé segur que al costat del Jordi Gironès i la resta dels companys de Junta, un equip humà que garanteix generositat, compromís i seriositat, tinc assegurat amb escreix que l'entitat rutllarà. Queda pendent un repte important: que assumim novament i des d'ara mateix engrescar el jovent del poble perquè se sumi a l'entitat i en garanteixi el futur. Amb l'horitzó dels 80 anys de la SEAS a la vora, i en el moment d'incertesa i de transició nacional que viu el país, en què l'associacionisme ha de jugar un rol important, em retornen els versos de Joan Salvat-Papasseit com a lema: *«Amunt! Amunt! Encara més... A on anem? No és bo preocupar-se'n. Suara ha sortit del niu un oronell. AIXÒ JA ÉS UN CAMÍ! SEMPRE AMUNT!»*

SERRA DE QUERALT

Ferran de la Fuente

Avui podem recórrer, en un itinerari circular, la serra de Queralt.

Si anem en cotxe podem iniciar el recorregut a tres punts: l'aparcament del santuari de Queralt, la carretera dels Rasos de Peguera sota el poble d'Espinalbet o bé a l'entrada del càmping Font Freda. Ho farem des de Queralt ja que des d'aquí vaig començar a prendre els temps horaris.

Pujarem per les escales cap a l'esplanada del santuari i continuarem amunt a la recerca del GR-107, el qual haurem de seguir fins a Espinalbet. Baixarem a la dreta per unes escales cap a l'obaga del penyal que corona el santuari. Al cap de quinze minuts des de la sortida, i a les envistes de la capella de Sant Joan, deixarem l'ample camí i prendrem el corriol que surt cap a la dreta. És un camí molt bonic que discorre per l'obaga de la serra de Queralt.

Passats 35 min arribarem a un desdibuixat torrent que creuarem i trobarem una pista de muntanya que seguirem cap a l'esquerra. Puja amb forta inclinació i als set minuts l'hauré de deixar per prendre un corriol a la dreta. El corriol baixa cap al fons de la vall, en alguns moments amb fort pendent i per terreny una mica

Sant Miquel d'Espinalbet. Foto de Jordi Gironès.

aspre. Aviat començarem a sentir la remor de l'aigua del riu Metge.

Després de creuar el riu remuntarem per un camí ample i ens trobarem dins d'una urbanització de baixa densitat. Tombarem primer cap a l'esquerra i a continuació a la dreta, entre tres o quatre cases com a molt. El camí, primer asfaltat i després cimentat, torna a ser de terra i puja suaument entre els pins cap a la carretera dels Rasos ja propera.

Arribarem a la carretera a l'hora exacta de la sortida del santuari. Pujarem uns cent metres de carretera i, creuant-la, prendrem la pista que surt a la dreta cap al portal d'una finca que no traspasarem per prendre la que puja més a la dreta i sembla un pedregar.

Quatre minuts després trobarem un corriol, a l'esquerra, pel qual pujarem i en quatre minuts més haurem arribat a Espinalbet, llo-

Caminant per sota la cinglera de Queralt. Foto de Jordi Gironès.

garret amb una sola casa restaurada i habitada i dos o tres més deshabitades. Destaca l'església de Sant Vicenç d'Espinalbet amb la data de 1791 a la llinda de la porta, però documentada des del segle XII. A la façana de la casa adossada hi ha una placa de pedra en recordatori del mil·lenari, el 29/09/1990, de l'edificació en aquest lloc del castell del trobador Guillem de Berguedà, senyor de Castellar del Riu.

Baixarem per la pista que arriba al poblet i passant pel costat de la font d'Espinalbet o del Torrent, prosseguirem entre diverses cases restaurades o de nova planta. Observareu que ja no seguim el GR-107,

que continua muntanya amunt des d'Espinalbet. Trobarem alguns senyals al camí.

Després de passar per darrere de l'aparcament del restaurant Els Roures, arribarem de nou a la carretera que tornarem a creuar. Prendrem la pista que, des de l'entrada del càmping Font Freda, discorre entre una xarxa i la carretera de la qual poc a poc ens anem allunyant. Després de travessar el torrent de l'Alou arribarem a una bifurcació. Farem cap a l'esquerra pel PR C-73. Ben aviat trobarem una nova bifurcació i deixarem a la dreta el PR C73-2 que va cap a Castellar del Riu.

El camí tomba a l'esquerra i comença a pujar més fort per un pedram que pretén ser una pista. Per sort, a l'esquerra un corriol paral·lel evita el pas per la calamitosa pista.

Després de passar pel peu d'una torre elèctrica, arribarem al coll del Portet, cruïlla de quatre camins. Des d'Espinalbet haurem trigat tres quarts d'hora. Seguirem a l'esquerra cap a Queralt i als nou minuts arribarem a un collet i uns filferros. Des del Portet el camí és molt pintoresc, va pràcticament per la carena, cosa que vol dir que contínuament puja i baixa, alguna vegada amb fort pendent.

Vint minuts després del collet dels filferros, el camí passa per un estret coll en forma de portal i baixa fortament pel vessant sud cap a la solana i el peu de la cinglera. La baixada en ziga-zaga per alts graons arriba a ser fatigosa.

Després, el camí es torna molt més agradable fins a la capella de Sant Joan, a l'últim coll abans del santuari de Queralt, i cruïlla de quatre camins. Per la dreta, a la recerca de la solana del turó de Queralt, per un arranjat i ample camí, arribarem al santuari en dotze minuts més.

Horaris	parcial	acumulat
Sri. de Queralt – Espinalbet	1.12	
Espinalbet – coll del Portet	0.45	1.57
Coll del Portet – coll estret	0.29	2.26
Coll estret – santuari de Queralt	0.41	3.07

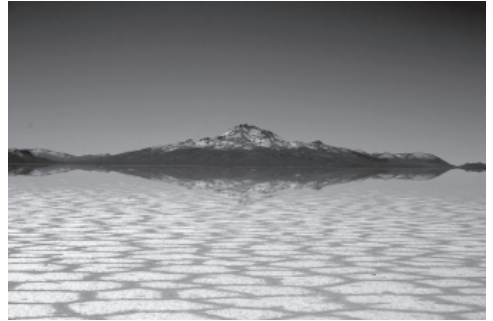
L'EMBRUIX DEL VOLCÀ LICANCÀBUR

Eduarne Fdez. De Gamarra

És equilàter, robust, potent... és el volcà Licancàbur. Domina el desert i és capaç de conquerir qualsevol que el miri. A mi em va passar, però no era la primera vegada que em deixava embriuar al con Sud. Abans ja ho havia aconseguit la primera sortida de sol que vaig veure creuant «la cordillera» (Els Andes), mentre una bola de foc apuntava darrera el cerro *Aconcagua*.

Vaig arribar a Santiago de Xile, una ciutat amenaçada cada dia per emergències ambientals, amb un barret de *smog*, envoltada i protegida per muntanyes de gairebé 7.000 metres d'altitud. A la guia de viatges vaig llegir que era la germana tranquil·la d'altres ciutats llatinoamericanes, i potser és cert. A mi em va agradar.

Davant La Moneda, l'estàtua de Salvador Allende contempla ara les protestes estudiantils que des de fa algunes setmanes agiten aquest esvelt país, una lluita que com altres ja no entén d'ideologies o partits polítics. Però al mateix temps Allende observa com canvia la vida a la ciutat, 38 anys després d'aquella nit tràgica d'un 11 de setembre, i contempla com cada dia les parades

Salar de Uyuni. Totes les fotografies de l'escrit són d'Eduarne Fdez. de Gamarra.

del Mercat Central continuen amb la seva activitat, oferint *ceviche*, *mariscal* i *empanadas de pino* als qui volten per allí.

Després d'una setmana caminant per Lastarria i Bellavista (barris de la capital), vaig agafar un avió cap a Calama, ciutat a 100 km de San Pedro d'Atacama, al nord del país. Marxava amb el record i el sabor del *chupe de locos*, especialitat xilena que torna boig a qualsevol, sense voler acomiadar-me i convençuda de visitar de nou la germana tranquil·la de les metròpolis llatinoamericanes.

Una altra vegada vaig volar de la mà dels Andes, i encara que la son d'un vol matutí em feia tancar els ulls, la vista que tenia des del seient «finestra, dreta» em demanava que somiés desperta. Vaig arribar a una terra enigmàtica i misteriosa, amb l'energia del desert i sota l'embriur del Licancàbur. San Pedro

em va rebre amb llum i amb les conseqüències d'una de les majors nevades dels darrers anys: el pas fronterer d'Hito Cajón estava tancat i cada dia més i més transportistes i les seves mercaderies s'afegien al paisatge urbà d'aquest pintoresc poble.

San Pedro és un oasi al mig del desert, molts turistes arriben cada dia amb ganes de conèixer els guèisers del Tatio, de nedar a les llacunes andines o de pujar algun volcà, però al mateix temps tots aquests conductors atrapats als seus camions estaven desitjant sortir al més aviat possible. És clar que no tots els viatges són iguals. Tampoc van viure la mateixa aventura els qui van creuar la serralada fugint de bandolers, els qui van poblar els peus dels volcans amb mines antipersones durant la Guerra del Pacífic o els qui es van convertir en *animitas* perdent la vida en aquells camins.

A San Pedro, de la mà de Pedro (un guia fantàstic que em vaig trobar, bon alpinista —o andinista—), entre històries de rescats a les neus i amb el bon gust de les delícies de Carmen (una cuinera excepcional), vaig conèixer la Vall de la Lluna, la Llacuna Chaxa, el Salar d'Atacama i les llegendes de cada muntanya. També vaig flotar com una nina a les aigües salades de la Llacuna Céjar i, sempre observada i vigilada pel Licancàbur, vaig aprendre sobre la idiosincràsia d'aquesta regió i la seva gent.

Volcà Licancàbur i Laguna Céjar (Atacama).

Sense perdre de vista les muntanyes vaig agafar un autobús cap a Ollagüe-Avaroa, un pas fronterer que romaní obert malgrat la neu, on vaig aconseguir el segell d'entrada a Bolívia. Les dues banderes, les estacions de trens i les corresponents duanes marquen una divisió entre un dels països més pròspers del continent i un dels més pobres. Aquesta frontera és difícil d'imaginar en un paisatge immens envoltat d'imponents cims on la vida sembla un miracle. I el miracle es va materialitzar en el cos d'una dona que creuava caminant d'un país a un altre amagada entre bosses i un nen que portava enganxat a l'esquena. Una altra vegada un viatge molt diferent.

El meu destí era el Salar d'Uyuni, un lloc que imaginava com amics i viatgers m'havien explicat, però que em va impressionar com cap altre paisatge ho ha fet mai (o per ser justos, com només un altre ho ha fet). És blanc, sorprenent, infinit,

Volcà Licancàbur i vall de la Lluna (Atacama).

brillant... i gaudint-lo ja ho tenia tot. Vaig perdre la dimensió de l'espai i del temps, només em deixava anar, i sense seguir cap pista, hipnotitzada per la grandesa del que veia per la finestra del jeep, vaig arribar al Tunupa, el volcà que domina la cara nord del Salar.

A 5.432 metres sobre el nivell del mar, dorm el Tunupa, el déu incaic del volcà i del raig. Als seus peus hi ha un alberg on la sopa de verdures, el pollastre i la cervesa donen les forces necessàries per a la pujada al cim. Per arribar-hi s'ha de combatre amb el *soroche* (el mal d'altura), però la recompensa és indescriptible. Allí, amb la vista de l'antic mar de sal amagat entre volcans, vàrem recordar la llegenda del Tunupa: Vet aquí que una vegada hi havia un volcà dona envoltada de volcans homes... Tots l'estimaven i buscaven el seu amor, fins que un dia va ser mare d'un petit volcà, sense que ningú no sabés qui era el pare. La resta de

volcans homes van barallar-se tota la nit i van amagar el petit volcà en una llunyana regió... Els déus van descarregar la seva fúria impedit que els volcans es moguessin i els varen castigar sense parlar i sense poder retrobar-se... Així, el Tunupa (el bell volcà dona), amb la gran tristesa d'estar separada del seu estimat fill, va plorar i plorar, i les seves llàgrimes amb la seva llet es van transformar en un llac de sal. Ara aquestes deïtats i éssers mitològics descansen en un paradís blanc, mentre els bolivians lluiten i les gents d'Uyuni fan de la sal la seva vida.

Hauria volgut continuar el viatge per Salta i Jujuy cap a la capital argentina, però per guanyar temps (i amb la convicció que si em deixava llocs per conèixer tindria una bona excusa per tornar-hi), vaig volar cap a Buenos Aires, on m'esperava un *asado* que els amics de Cora havien preparat. Vàrem beure pisco xilè i vàrem parlar sobre la crisi del 2001, sobre Cristina i el *kirchnerisme*, sobre la difícil situació a Europa... històries que a vegades semblen cícliques, amb problemes semblants en escenaris diferents, i amb protagonistes molt similars.

A l'Argentina hi ha hereus de totes les tradicions, fills d'emigrants de terres llunyanes amb cognoms impronunciabls així com paraguaians i bolivians que

L'autora de l'escrit amb el volcà Tunupa.

es traslladen al Rio de la Plata buscant prosperitat. Però a Buenos Aires hi ha lloc per tot: per botigues curioses a San Telmo, per colors i ombres de Maradona a La Boca, per cafès literaris on es va inspirar Borges, per passeigs i restaurants a Palermo... i sempre de fons, encara que sigui a la ment, sona un tango de Gardel. I sembla que encara falta molt de temps per l'últim tango.

Abans de creuar de nou l'Atlàntic per tornar a casa em volia acomiadar del Pacífic amb un bon *ceviche* i un vi xilè. Uns amics m'esperaven a Viña del Mar, ciutat de costa, lloc d'hivern i d'estiu, una

continuació de la decadent Valparaíso. Aquesta és la Lisboa d'Amèrica, amb l'encant de la nostàlgia d'altres èpoques i la realitat de la vida diària. A Valparaíso les cases de colors es despengen amb sabor de mar i peix, amb l'alegria i la vida que aporten els estudiants i amb la música dels versos de Neruda, que és i segueix...

«... Pero porque pido silencio no crean que voy a morirme; me pasa todo lo contrario: sucede que voy a vivirme. Sucede que soy y que sigo» (Pablo Neruda). I tant que segueix, com segueixen els viatges i el camins que ens esperen al con Sud.

Butlletí de la SEAS. Any 46, núm. 300

Taula de redacció: Leonci Canals, Daniel Cardona, Ferran de la Fuente, Maria García, Jordi Gironès i Agustí Revilla. Autoedició: Jordi Gironès. Tramesa: Elisabeth Bart. Disseny: Josep Nuet. Correcció de textos: Servei Local de Català. Impressió: Espai Gràfic Anagràfic, S.L.

Índex

Portada: Pintura de Teresa Faneca

Calendari	2
Editorial: més de 300, per la taula de redacció.....	3
La presidència de la SEAS: un repte personal, per Romi Porredon.....	11
Serra de Queralt, per Ferran de la Fuente.....	13
L'embuix del volcà Licancàbur, per Edurne Fdez. de Gamarra	16

